

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegraful este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumerarea se face în Săbii la expeditorii foiei, pe afară la c. r. poste cu bani găta prin scrisori francate, adresate către expeditorii. Prețului prenumerării pentru Săbii este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pe-

Nr. 61.

ANULU XXIII.

Săbii 3/15 Augustu 1875.

Tră celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țări străine pe anu 12 1/2 anu 6 fl.
Inseratele se platesc pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Idei conducătorie.

IV.

Periodulu, în care cade miscarea dela 1437 din Transilvania, și de care amintesc vr'o câte-va acte, este periodulu celu mai greu de calificatu. Déca lu judeca omulu fără de nici o preocupatiune, apoi lu va află ca este o amestecatura, o ferbere, a tuturor elementelor, din care amestecatura séu ferbere mare nu se pôte prevedé rezultatulu finalu. Pentruca ori vine o mana puternica și chiarifica și scurta procesulu, ori nu vine, și atunci nu-i remane procesulu decâtu dóra sa devina în starea unei bole cronice, carea apoi se tragana îndelungatu.

Miscarea cade în tempulu mortiei acelu rege Sigismundu, carele, în unu intervalu îndelungatu, de 50 de ani, în locu de a caută sa aduca o conformitate în regatulu seu și se sustiena autoritatea legiloru și a regatulu, trecea dintr'unu estremu într'altulu. Odata tiranu pâna la crudime, de altadata nepasatoriu și asiá de neajutoratu, încátu, dupa cum spune unu istoricu magiaru, în primavér'a anulu 1401 fú insultatu în castelulu seu regale, prinsu și aruncatu în închisórea dela Visegradu, de unde se eliberă numai prin garanti'a unui Nicolau Gara. Tóta viét'a lui a petrecut'o ocupandu-se cu lucruri serióse și nese-rióse, straine de regatulu ungurescu. Cu tóte aceste din legile aduse sub guvernulu acestui rege se vede, ca se infintieza armalistii séu nobilii fără de donatiune; ca iobagiloru, cari și în tempulu acest'a avéu putiene obligatiuni fatia de nobili, *superiorii* loru de ordine mai înalta, li se garantéza mi-gratiune libera.

Si sub gubernatoratulu lui Ioanu Corvinu, și sub regatulu lui Mathi'a Corvinu și urmatoriulu acestuia, referintiele rămân în starea de mai înainte, cu acea deosebire, ca precum se vede din o diploma a lui Mathi'a la 1481 și alt'a a lui Vladislau la 1495 se delatura asupra clerulu catolicu fatia cu românii, serbii și rutenii.

Nu mai dupa ominós'a rescóla de sub Dozs'a în Ungari'a, vine aspr'a lege, în carea se dice: „*rusticus praeter mercedem sui laboris nihil habet*“ și léga pre tieranu séu rusticu de gliia, care lege inse a fostu aplicata tuturor rusticiloru, de ori-ce natiunalitate din Ungari'a și Transilvani'a.

Din tóte se vede ca preocupatiunea de sistemulu feudal atát'a a fostu de puternica încátu nici geniulu celu mare alu unui Mathi'a nu s'a potutu emancipá de ea. Nici elu nici urmatoriulu seu n'au potutu pricepe ca pericolulu din sudostulu Europei cere alte mijlóce pentru de a fi combatutu cu succesu si asiá, multiamin-du-se fia-care cu carpituri moderatórie, lasara incurcaturile incepute sub regimulu destrabalatu alu lui Sigismund, lasara ne atinsa puterea aristocratiei cá mai înainte. Din acest'a a rezultat, ca abisulu între elementele statulu s'au largitu totu mai tare și ca din abisulu acest'a a resaritu debilitatea cea memorabila, carea s'a manifestatu în diu'a de 26 Augustu 1526, pre câmpiele dela Mohaci, cându regatulu ung. se sparse cá unu vasu de lutu.

Transilvani'a se separéza de Ungari'a dupa catastrof'a acest'a, devine *autonoma*, inse cu aceleasi institutiuni,

cu cari remasese dupa naufragiulu mohacianu.

Românii, precum se vede din unu actu din anulu 1437, au avutu universitatea lor, de carea se face pomenire și într'o diploma a regelui Andreiu III din 1291. Institutulu acest'a pre care lu aveau și sasii și secuii, dupa natur'a temporiloru de atunci, erá unu mare scutu, precum se vede mai lamuritu la natiunea sasésca. Cum, ne punemu întrebarea, de acest'a se perde? Este verosimilu, ca elu tocmai dupa miscările rusticiloru, cari se repetira totu mai desu, se va fi contopitu în celu comunu alu nobililoru, și prin acest'a s'a facutu trecerea cea prenesimtită a clasei libere superioare în castre straine, dupa cum ne-amu obicinuitu a dice, inse, óre nu vedemu noi tocmai aici o erórea politice natiunale de atunci? Déca cine-va 'și parasesce unu dreptu scutitoriu de natiunalitate, și-lu parasesce în favórea altor'a, atunci numai acel'a póta vin'a cea mai mare, carele se arata nepasatoriu către scutintia sea. Românii, déca se tieneau de universitatea lor, cu aristocratia cea numerósa, cu nobilimea cea inferioara și armalistii loru cei multi, puteau face mai multa resistintia tentatiuniloru minoritatiloru din tíer'a autonoma, tentatiuniloru de a-i despoia de ori-ce dreptu și a-i reduce la starea, de carea astadi numai cu sfiala sa ne aducemu aminte. Nu vremu prin acest'a sa escusámu pre elementele asupritórie. Ele au lucratu reu, despre acest'a nu se mai indiesce astadi nici unu omu cu mintea la locu, dara voimu sa constatámu, ca prin simpl'a invinuire a acelor'a noi nu ne putemu escusá de gresiéla nóstra.

Atunci, în tempurile aceste, asupra caror ne-amu dedatu a ne vaierá atát'a, a fostu, se nu dicemu mai usioru, dara ocaziuni destule și destulu de favorabile pentru de a se apará natiunalitatea nóstra, tocma asiá precum s'a aparatu și a altor natiunalitati în Transilvani'a, pentruca chiaru sa admitemu, cá în actulu dela 2 Februariu 1438, unde se provóca „*nobilii tieriei, sediele* sassonicale și *sasii* din Bistritia și *sediele* secuiesci se faca resistintia tuturor celoru ce voru atacá regatulu... și cându o parte va chiamá pre ceea-lalta într'ajutoriu“....., se incepe asiá numit'a *unio trium nationum*, ingraditi prin legi anterioare, cari trebuiau aparate, românii erau datori siesi a-si aperá terenulu.

Totu asiá în tempulu *corviniloru*, sub care sasii sciindu profitá de ocaziune s'au încarcatu de privilegie, fără de a avé atâtea merite pentru patria în asemanare cu românii; în tempulu separárei transilvane, dela 1528 încóce; sub contactulu cu românii de pre siesurile sudice ale Carpatiloru, cari sub Petru *Raresiu*, și Radu au visitatu tíer'a în tempulu separárei Transilvaniei de către Ungari'a, în diece rânduri cu bratie înarmate, și celu dintâiu a posedatu tempu îndelungatu Ciceulu și Cetatea de balta; ocupatiunea de Michaiu pre la finea secul. XVI și începutulu secululu alu XVII.

Insusirile cele nepretiuite inse ale romaniloru, cari s'au aratatu cu deosebire în Ioanu Corvinu, Mathi'a Corvinu, Stefanu Mailatu, Nicolau Oláh (Romanu*) s. a. s. a. ca suntu în stare

*) Acest'a a fostu Archieppu-primatu alu Strigoniulu. Elu scriindu unui Em.

a-i radica la pusetiunile cele mai înalte și mai însemnate în statu, în biserica și în armata, au avutu lângă sinele în tóte tempurile o eróre mare, carea, durere, se vede a fi ereditaria la conationalii nostri. Acest'a este: a nu tiené românii comptu de anteactele lor. Unu reu care a produsu totu-déun'a binele, cu o astu-feliu de umbra în urmasi, încátu umbr'a, déca nu mai mare, dara atát'a de mare câtu binele a fostu totu-déun'a. Din faptele cele maretie ale barbatiloru nostri ni a remasu nóue numai umbr'a; realulu inse întregu în mânilé strainiloru.

Dara reulu amintitu și inca la persóne asiá ilustre, cum suntu cele amintite, e preste putintia sa vina numai asiá cá din seninu. Ceea ce este lege naturale pentru unii trebuie sa fia pentru toti. Dupa ceea ce vedemu ca s'a intemplat cu noi românii, tóta aristocratia din lume aru fi trebuitu sa se instraineze de popórele din care au resaritu și sa formeze unu ce deosebitu pentru sine și în privintia natiunale. Lucrulu se vede a fi altfeliu: în la parte popórele slave, afara de Ungari'a și Turci'a aristocratia remane neatinsa, în modulu celu mai decisivu, inse se pastréza aristocratia, la *germani* și dupa metamorfos'a asimilárei la popórele *romanice* din apusu. La aceste din urma remane aristocratia pâna în tempurile nóstre în sinulu natiunii din carea a resaritu ca tóte bunatátile și scaderile ei.

Noi și în casulu acest'a cautámu caus'a numai si numai afara de noi. Interesele materiali, dicemu noi, a legatu pre aristocratia nostri de aristocratia straina. Acest'a nu o aru fi suferitu pre cea romána mai departe alaturea cu sine și asiá partea romána a lucratu numai pentru interesulu castei cu coloritu strainu.

Cându dispune o ratiune de talente și geniuri cum ni le arata istoria Ungariei și Transilvaniei, aru fi fostu o sinucidere natiunale, cându aristocratia numai din motive de aceste aru fi parasitu radacin'a din care s'a desvoltatu. Si déca aru fi acest'a motivulu celu adeveratu, atunci ea trecea tóta dintr'odata, dara nu pre rendu, asiá încátu consciintia despre romanitatea ei este inca pastrata la multe familie pâna în díele nóstre.

Românii se vede ca la începutu au abdisu în modulu absolutu de constitutiunea ce au avutu și s'au conformatu impregiurárilor celoru nóue; au abdisu, încetu cu încetulu, de universitatea lor și asiá, fără de nici unu centru, pártile cele mai bune au evaporatu și s'au schimbatu în elemente straine; iera poporulu au caditu cá o povéra grea la pamentu.

Organele de publicitate, cari pâna acum tienéu, ca rescól'a din Erzegovin'a, fiindu restrinsa la unu teritoriu micu se va sugrumá în nascerea sea, incepu a vedé, ca lucrurile de pre insul'a balcanica suntu mai serióse, de cum le credéu ele la începutu. Scirile de pre câmpulu insurectiunei, putiene câte erau, fura dementite pre rendu,

Calnay lu numera între amicii sei intimi și apoi continua:

Wajdaque Mailatus, referens ab origine gentis

Romanae stirpem: hinc tu quoque nomen habes.

(Între acesti'a și Voevodulu Mailatu care se trage din sementia romana, de unde deriva și numele (famili'a) teu.)

Magaz. ist.

de o parte pentru ca nu venéu din sorginte siguru, iera de alta parte, pentruca dela o mâna de insurgenti cu totu dreptulu nu se asteptá nime-néa sa véda lucruri mari. Astadi inse lupt'a ce decurge inca, e privita și din alte puncte de vedere și anume multi se temu, ca insurectiunea acest'a póte sa fia preludiulu unoru complicatiuni serióse în orientu. Lipsindu-ne date positive despre progresulu ce l'au obtienutu beligerantii pâna acum ne marginim a impartasi publiculu nostru scirile, mai multu séu mai putienu fundate, ce transpira în publicitate.

Se anuncie prin firulu electricu, ca s'a comandatu unu regimentu de infanteria din Pojonu la Dalmatia și de aci se vede, ca *intemplările din Erzegovin'a* provóca atentiunea guvernulu nostru comunu. Unu telegramu oficialu, transmisu ambasadorulu turcescu în Londonu, dice:

„Nelinscirile din Erzegovin'a nu au nice însemnatarea nice dimensiunile ce li se asciau. Raporturile mai nóue ce au ajunsu la sublim'a Pórtă suna astu-feliu: Sambata în 24 Iuliu s'a încinsu o lupta între trupele imperatesci și între insurgenti în Mo-resine și Dabre. Insurgentii fura imprasciati și lasara 60 morti pre câmpulu de lupta. În diu'a urmatoria fura atacate trupele imperatesci în Wutciak, dara dupa unu focu ce durá aprópe 2 óre atacatorii în numeru de 150 luptatori fura respinsi. Multi dintre densii, între cari și unu conducatoriu, fura omoriti. Alta lupta s'a intemplat la Zulimu. Rebelii fiindu respinsi perdura 20 morti și avura 40 vulnerati. Ei se refugiara în munti persecutati de trupele imperatesci. În urm'a aceste lupte cea mai mare parte a locuitoriloru din Zulim, carii s'au aliatu cu insurgentii, vedindu-se izolati, dedura de scire, ca se supunu. Nelinscirile din Sable fura suprimate fără de a se întrebuintia fortia. La consiliile episcopulu din Mostaru și ale unoru nobili poporatiunea din pártile aceste, musulmani și crestini, s'au reintorsu la ascultare și supunerea loru avú efectulu, ca drumulu către Metcovici s'au redatu comerçulu. Ce privește pre rebelii din Drachiber'a, guvernulu turcescu spera, ca va medilocí supunerea loru fără versare de sange. Într'aceea dregatoriile imperatesci au proclamatu o amnestie generale. Celoru ce se voru reintórcé la datorii loru li s'au apromisu, ca nice într'unu modu nu li se va face ce-va reu, dara renitentii se voru pedepsi. Atitudinea acest'a firma și moderata a avutu o influentia salutară asupra animelor iritate. Supunerile se succedu continuu și rapede si se presupune cu temeiu ca nelinsceca din Erzegovin'a în currendu se va sfersi.“ (Dupa sciri mai nóue insurectiunea cresce.)

Despre *festivitatea O'Connell* în Dublinu „C. C.“ dela 7 Augustu n. raportéza urmatoriile detaiuri:

Festivitatea O'Connell în Dublinu n'a decursu fără unele turburári. Desu de diminétia erau dejá pline tóte drumurile orasiulu de participantii festivitatiei, cari voiau sa insotiesca conductulu. Toti erau ornati cu frundie verdi; pre cându barbatii se multie-meau cu legaturi verdi, femeile erau cu totulu imbracate în verdétia. Vestiminte verdi, palarii verdi, carpe verdi, manusi și cismutie da dovéda despre

spiritulu patrioticeu alu frumóselorú irlandese. Conductulu festivú esindu din Sct. Stephensgreen ajunse abia in dóue óre in Sacville Street, unde avé sa se tiena cuventarea festiva si sa se incinga bust'a lui O'Connell cu lauri. Numerulu participantiloru variéza intre 40,000 si 200,000; e cu greu a statorí ce-va siguru in acésta privintia. Pentru a-si face cine-va o icóna fidela despre acésta multime, sa-si inchipu-iesca peregrinárele la Boulogne in onórea vergurei Maria, o grupa de preoti mergendu in Sevilla, unu batalionu de helvetiani, o procesiune de amnestia irica, locuitorii caselorú se-race si reuniunile soldatiloru dintr'o cetate mare trecendu cu multe bande de musica si cu standarde pre dina-intea sea. „Amnesty Association,“ care facú arangiatoriloru multa spaima, nu se infatisia la loculu de espositiune, de-si ea inainte de a incepe conductulu festivú se aratá cu nisce standarde negre colosali plantate in drumuri, dintre cari unu standardu erá pusu pre o careta cu patru cai. Standardele purtau inscriptiunea: „Cugetati la captivii cari gemu inca in lantiuri! Ddiu sa scape Irlandia!“ si membrii asociatiunei purtau legaturi albe la bratiu, in cari se poté cetí in litere mari negre cuventulu „Amnesty.“ Cándu conductulu percursese calea jumetate, reuniunistii amnestiei venindu de pre unu drumu lateralu voiau sa se imbudiésca si sa conturbe ordinea, inse fura respinsi de cátra lucratorii din porturi. Astu-feliu ei se dusera de adreptulu la loculu destinatu si aci facura situatiunea neplacuta. Lordmajorulu infatisiandu-se pre tribuna fu salutatu cu cuvintele „Iosu cu Whiggii! si standardele reuniunei amnestiei, care se grupá stensu pre lángea tribuna, se apropiara intr'unu modu ingrigitoriu de fati'a lui. Densulu escusá pre oratorulu absentu, care avea sa tiena cuventarea festiva, lordu O'Hagan, dara fu intreruptu de strigatele ironice. Abia se terminá scen'a acést'a, si se audira deodata strigári sgomotóse dupa Butt si Sullivan. Butt tienú o cuventare scurta, in care si aduse aminte de O'Connell, si apoi trecú la caracterulu demonstrativu alu serbatórei: „Barbatii, cari voiau sa imprime serbatórei timbrulu lorú, se vedu amagiti. Nice o putere de pre pamentu n'aru poté folosí acést'a serbatóre decátu spre scopulu unei demonstratiuni mari pentru natiunalitátele irice.“ Mai aspru si mai nerer-

FCISIÓRA.

Revista musicale.

Istoria si teori'a musicii din anticitate de D. Fr.-Aug. Gavaert.

„Nu se scie nimic'a certu in ceea ce priveste music'a la cei vechi. Ceea ce amu putea aretá nu presinta nici unu interesu pentru music'a moderna.“ Déca d. Gevaert aru fi impartasitu acésta opiniune, a mai multor'a, atunci elu n'aru mai fi scrisu cartea sea. Si cu tóte aceste marturisesce ca si densulu multu tempu a fostu unulu din necredinciosi. Oper'a lui Westphal despre metric'a greca presentandu-i-se in 1865 'lu puse pre cale cátra Damascu. Pentru unu musicantu atátu de instruitu cá d. Gevaert, ajungea increderea; sciintia in dorintia de a profitá nu putea a-lu respinge, pre elu a cárei'a eruditiune musicale erá dejá atátu de versata. Cu o ardore egala cu indiferentia sea primitiva, se initiá in tóte lucrárele relative la acésta bransia a istoriei, la care tienea de a o aprofundá. Resultatulu lecturorulu sele, care se manifestasera mai intái sub o forma de conversatiuni familiare, luá in urma o forma mai precisa, si in fine indeletnicirile fortiate ce i le causara teribilele evenimente din 1870, — astfeliu se exprima

vatu se exprimá O'Connor Pover dechiarandu ca este o rusine a pune de oratoru festivú pre unu pensiunistu (Hagan).

Sensatiunea erá cátu de bine iritata si de nu se inchidéu tóte bacanales, demonstrantii nu s'aru fi marginitu numai pre lángea cuvinte.

Sér'a s'a tienutu dóue banchete. Celu din urma a decursu cu destula larma. Pentru a nu se dá acestui banchetu unu caracteru specificu ultramontanu, toastulu pentru ponteficele din Rom'a se lasá. Lordulu majoru cá presiedinte avea sa rostésca alu cincelea toastu, dara audindu strigarea: „Butt! Butt!“ si vedindu ca acést'a se scóla sa cuventeze, parasi indata sal'a si impreuna cu densulu mai multi prelati irici si straini. Acum se escá o sfada veementa, o mana malitiósa oprí gasulu si acoperi astu-feliu scen'a confuziunei cu o intunecime egyptica.

Cu aceste s'a terminatu adevrata serbatóre; s'au serbatu si dílele urmatorie si in Dublinu domnesce din caus'a acést'a o indispusetiune generale. S'au anuciatu meetingiuri mari si e téma, ca pasiunile suprimate cu atát'a truda voru prorupe cu mai multa fortia. La banchetu s'au adusu toaste si pentru natiunea franceza.

Amintirea lui O'Connell s'a serbatu si prin alte cetáti din Irlandia, ba chiaru si colonistii irlandesi din statele unite si Canad'a au manifestatu o insufletire mare, ceea ce abia se poté afirmá despre fratii lorú din metropolea irica.

† Din Bucovin'a primimu urmatoréle despre repausarea Présántitului Archiepiscopu si Metropolitu Teofilu Bendell'a :

Innaltu Présántia Sea Domnulu Teofilu Bendell'a. Archiepiscopulu g-orientalu de Cernauti si Metropolitulu Bucovinei si Dalmatiei, cavalerulu ordinului Franciscu Iosifu, presiedintele sinodului metropolitanu, membrulu die-tei bucovinene si alu senatalui imperialu in cas'a magnatiloru s. c. 1.

Luni in 21 Iuliu (2. Augustu) 1875 a adormitu in Domnulu in versta de 61 de ani in loculu de scalda dela Franzensbad.

Remasitiile pamentene ale Présántitului repausatu cari voru sosí aici Dumineca nóptea, se voru aduce Luni in 28 Iuliu (9 Aug.) a. c. la 9 óre diminétia dela gara cu processiune

in prefati'a sea, — i permisera de a abordá in fondu studiulu isvórelorú originale, la care erá neaperatu a se súi spre a scrie unu tratatu completu, „imbratsiendu subiectulu in cele mai mici detalie ale sele, si celu mai intinsu negresitu din tóte cáte au fostu vre-odata consacrate musicii grece.“

D. Gevaert nu dessimuléza dificultatea de a desteptá interesulu in favórea unei sciintie atátu de putienu acreditata intre artisti. „Nu numai in dílele nóstre, dice elu, unu scriitoriu crede ca dá mai multa autoritate doctrinelorú sele musicale acoperindu-le cu numele lui Aristoxene, Ptolemeu séu Boece. Discreditulu ce a succedatu in urm'a unei prejudecati alu cárei'a obiectu fu teori'a greciloru in totu tempulu evului mediu si pána pre la mediloculu seculului alu XVIII, avú mai multe cause.“

Aceste cause, d. Gevaert le resuma astfeliu: predilectiunea ce afectéza gustulu modernu pentru combinatiunile armonice si instrumentale, si prin urmare putien'a atractiune ce trebuie sa ofere o arta in care polifonia si instrumentatiunea jóca unu rolú aprópe nulu; dificultatea pentru lectorii putieni literati intru a consultá documentele scrise, in generalu, prin filosofi, care se adreséza la elinisti; dificultatea nu mai putienu mare de a se familiarisá cu terminologia

bisericesca si se voru asiediá pre catafalcu in biseric'a catedrala.

Renduiél'a inmormentárei va incepe Marti in 29 Iuliu (10 Aug.) a. c. dupa s. liturgia la 10 óre inainte de amédi, dupa carea va urmá asiediarea remasitielorú pamentene la loculu de odihna pre cinterimulu din Cernauti in cripta unei capele, ce ce va zidi anume pentru inmormentarea Archie-reiloru.

Aducendu-se acést'a trista intem- plare de mórté a prea veneratului si multu iubitului Parinte Archiepiscopu si Metropolitu la cunoscintia publica, se invita dupa cuviintia inaltele autoritáti bisericesci, civile si militari, diregatorii, societáti si corporatiuni, prea onoratii patroni bisericesci, clerulu si poporul credinciosu, precum si amicii si cunoscutii repausatului, cá sa binevoiesca de a luá parte la aceste solemnitati funebrele.

Cernauti, in 23 Iuliu (4 Aug.) 1874-

Consistoriulu archiepiscopalu.

Program'a

pentru serbarea funebrele la primirea si inmormentarea osemintelorú pamentene ale Présántitului Archiepiscopu si Metropolitu alu Bucovinei si Dalmatiei Teofilu Bendell'a.

Notificare.

Présántitulu Archiepiscopu si Metropolitu Teofilu Bendell'a a adormitu in Domnulu Luni 21 Iuliu (2 Aug.) 1875 diminétia in loculu de scalda Franzensbad.

Corpulu présántitului repausatu, carele dupa imbalsamare, se va transportá de acolo la Cernauti, va sosí la gara de aici Dumineca nóptea spre 28 Iuliu (9 Augustu) a. c.

La sosirea trasului mai multi preoti din orasiu voru primí in séma seciulu dupa renduiél'a bisericésca si voru priveghia acolo pána diminétia.

Luni in 28 Iuliu (9 Aug.) a. c. la 9 óre diminétia se va aduce corpulu cu processiune bisericésca la biseric'a catedrala si, asiediendu-se pre catafalcu se va seversí s. liturgia.

Marti in 29 Iuliu (10 Aug.) la 9 óre diminétia incepe renduiél'a solena a s. liturgii si a inmormentárei si dupa seversirea lorú, urméza la 1 óra conductulu processionalu la cinterimu, unde se va asiediá sicriulu in cripta unei capele (paraclisu), ce se va zidi anume spre inmormentarea Archie-reiloru.

musicala a greciloru, si in fine indoelele, necertitudinea, controversesele, discutatiunile sterile la care a datu locu aplicatiunea unui sistemu fórte complicatu pre care unu teoreticu nou o intielege in felulu seu si o explica diferitu.

Dara astadi, gratia lucráriloru lui Vincent, Bellermann si Westphal, studiulu musicii grece a intratu intr'o nóua fasa, si, déca lumin'a nu s'a facutu deplinu, celu putienu multe puncte obscure a teoriei armonice au fostu limpedite. Partea ritmica a cátoru-va mari compositiuni dramatice, adauge d. Gevaert, este reconstituata cu destula certitudine; partea musicala scapa incetu incetu de nuorii desi care o incungiurau; in fine caracterele esentiale a artei in aceste diverse periode au potutu fi determinate.“

De aci dicerea ca music'a eliniloru vietuesce pentru noi in acela'si gradu cá si cele-lalte arti plastice, este departe. O laguna enorma remane inca in cunoscintiele nóstre, „care nu poté fi umpluta decátu prin descoperirea nesperata a cátoru-va compositiuni ce s'aru radica pána la periodulu clasicu a artei grecesci. Uniculu fragmentu atribuitu unei epoce asiá de indepartate-melodi'a unei demistofe a lui Pindar este de o autenticitate indoióse; de alta parte ea este

Spre insemnare voitória de bine.

1. Luni in 28 Iuliu (9 Aug.) la 8 óre diminétia, demnitarii, preotii si diaconii ce voru fi destinati de functionari, se aduna in resiedintia archiepiscopala si de aici se ducu gremialminte la gara, unde in salonulu de clas'a prima se imbraca in vestminte, iéra ceea-lalta preotime din orasiu si din diecesa in rassa si podcapu, se infintiéza dreptu la gara.

2. Amendoi parochii din Cernauti cu processiunea catedralei, a s. Nicol. si a s. Parashive, asociati de caravanulu cu 6 cai, mergu la 7 óre spre gara si se asiédia acolo in ordine dupa conducerea ceremonielorú.

3. La 9 óre se radica sicriulu de 8 preoti si se pune pre caravanu, dupa care de Archimandritulu diecesanu Teoctistu Blazevicu impreuna cu preotii functionari se va face panachid'a, iéra de Archimandritulu catedralu Silvestru Morariu-Andreevicu se va rostí o cuventare cátra p. t. publicu.

4. Conductulu funebralu dela gara pána la biseric'a catedrala pre strad'a cea mare se deschide cu crucea cea mare processionala, dupa aceea urméza praporii si flamurele bresleloru in dóue renduri. De acéstia se tienu iérasu in dóue renduri poporeni gr. or. din Cernauti cu luminári aprinse, dupa acéstia urméza in asemenea distantia alumnii seminariáli, dupa densii preotii in rassa si podcapu si in urma preotii functionari in ornate bisericesci, iéra nemedilocitu dupa Proistosu corulu cantáretiloru.

5. De amendóue pártile caravanului, carele vine acum, mergu 8 preoti in ornate si pre lángea densii ducetorii de faclii.

6. Nemedilocitu dupa caravanu pasiescu mai multi anagnosti imbracati in stiharie, cari ducu insemnele archiepiscopale si decoratiunea de ordinu.

7. P. T. autoritáti civile si militare, reuniuni, corporatiuni, patroni bisericesci si condolenti, cari la cuvenit'a invitare a Consistoriului, voru binevoí, de a aretá Présántitulu repausatu Archiepiscopu si Metropolitu onórea petrecerei de pre urma, sa binevoiesca acum a se inlocá, iéra dupa aceea p. t. publiculu.

8. Pre cale dela gara la biseric'a se voru face 6 statii bisericesci si anume: 1) lángea caramidaria, 2) inainte de dealu, 3) la biseric'a s. Parashive, 4) pre piati'a capitala, 5) la respenti'a drumului spre Cucuirmare si

putienu cá sa se póta scóte din ea lumini insemnate.“

Totu asiá dice cu dreptu cuventu D. Gevaert, cá si cum, spre a studiá architectura gréca, nu amu avea de cátu teoriile lui Vitruviu de o parte si de ceea-lalta, cáte-va constructiuni mediocre din alu doilea si alu treilea secolu.

„Se cuvine dara, adauge istoriculu judiciosu, se nu 'si faca cine-va ilusiune despre resultatulu posibilu alu genului nostru de studiu. Ceea ce putemu scí este fórte putienu lucru in comparatiune cu ceea ce suntemu condamnati a nu cunosce totu-déun'a, si nu satisfacé curiositatea nóstra de cátu in un'a din cele mai restrinse mesuri. Dara aru fi neresonabilu de a pretinde ca, neputendu cunosce tóte, adeveratulu intieptu aru trebui sa se hotarésca sa ignoreze tóte. Déca nu ne este datu sa reinviemu art'a antica in intregulu seu, putemu celu putienu se recompenemu cáte-va párti, se patrundemu form'a sea esterióra, sa ne formámu o idee destulu de curata de modurile de esecutare, se invetiámu a cunosce mai bine si a aprecia productele secundarie ce ne mai remane, sa ne initiámu in fine in teori'a sea atátu de ingeniósa-si atátu de instructiva. De siguru, astfeliu de rezultate nu suntu de despretiuitu.“

(Va urmá) „V. C.“

Sirete, si 6) inaintea bisericeii catedrale.

9. Dupa intrarea in biserica, unde se va aduce siciul de optu preoti, si dupa asediarea siciului pre catafalcu se va seversî s. liturgia.

10. Corpulu remane in biserica pâna a d'ou' a di, si prin tempulu acest'a va affa locu cetirea Evangeliiloru si Apostoliloru cu panachide.

11. Marti in 29 Iuliu (10 Aug.) la 8 ore dimineti'a se voru aduce cu processiune bisericesca osemintele episcopului Dositeiu Cheresculu dela biserica St. Paraschive, unde se afla acum, la biserica catedrale, si dupa aceea se va seversî s. liturgia de 12 preoti si doi diaconi.

12. La 10 ore inainte de amedi nemidlocitu dupa s. liturgia, se va seversî prohodulu solenu de 25 preoti si doi diaconi, iera dupa acest'a urmiza conductulu ultimulu dela biserica catedrale preste piati'a capitala si strad'a rusesca si a turiniloru la cinterimu.

13. In biserica se va rostî de protopresbiterulu si profesorulu Eusebie Popoviciu, cuventulu funebralu, iera pre cinterimu de protopresbiterulu si consilierulu cons. Ioanu Zurcanoviciu cuventulu mormentalu.

Nr. 173 pres.—1875.

Incunoscintiare.

La rogarea indreptata de aici câtra directiunile câiloru ferate; transilvana I si orientale (Ostbahn) ne incunoscintieza ace- tea, cumca acei membrii ai Asociatiunei, cari voru participâ la adunarea gener. tienenda la Reghinulu sasescu in 29/31 Augustu a. c. in calatori'a loru pre câile ferate; *transilvana I* si cea *orientala*, se voru bucura de acea favore, ca cu biletulu rescumperatu respectivê solvita, pentru clas'a III, voru putê calatori pre clas'a II; iera cu biletulu rescumperatu pre diumetate din pretiulu clasei a II, voru putê calatori pre clas'a III. —

De acest'a favore se voru bucura acei membrii ai Asociatiunei, cari cu ocasiunea rescumperarei bileteloru de calatoria, se voru legitimâ prin certificate date din partea subscrisului presidiu, despre acea, cumca suntu membrii ai Asociatiunei transilvane.

Membrii calatori pre drumulu feratu transilvanu I se voru bucura de favore indigitata in calatoria la adunare si indereptu, pre tempulu dela 25 Augustu pâna la 3 Septembrie a. c. Totu odata s'au facutu pasii necesari câ si calatorii pre calea ferata orientala, sa se p'ota bucura de acea favore totu pre restempulu mai susu indigitatu. —

Pentru bagagia nu se concede relaxare. —

Ac'esta impregiurare imbucuratori'a se aduce la cunoscintia publica cu acea observare, cumca pentru câ membrii respectivi sa p'ota primî certificatele recerute in tempu mai scurtu se va tramite din acele unu numeru corespundietoriu pre la directiunile despartiaminteloru cercuali din Brasiovu, Fagarasiu, Sabiiu, Sabesiu, Alb'auli'a, Abrudu, Dev'a, Blasiu, Turd'a, Clusiu, Gherl'a, Deesiu, Reghinulu sasescu, Sighisior'a si Bai'a de Crisiu.

Certificatele se potu primî de a dreptulu si dela secretariulu Asociatiunei. —

Dela presidiulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu. —

Sabiiu, in 9 Augustu 1875.

Ioanu Russu, Iacobu Bolog'a,
secret. II. vice-presiedinte.

Sabesiu, 10 Augustu 1855.

„S. D. Tageblatt“, diuariulu sasiloru bismarkiani, ce apare in orasiulu d-v'ost'ra, dle Redactoru, dela unu tempu inc'oce, mai alesu de cându si pre fratii flandrensi i stringe de gatu,

se produce de minune in tote variatiunile afectatiuniloru fatia de noi români.

Cu tote aceste coltii i arata la tota ocasiunea data, si atuncea se pricepe, cu tota obraznici'a innascuta si propria.

Dupa infricosiatulu incendiu, intemlatu aici in 23 Aprile a. c. la care dintre cei greu cercati, de abia o parte suntu sasi si cele-lalte trei parti români, unu comitetu de sasi de aici a publicatu in diuarele sasesci unu apelu câtra publicu pentru ajutorarea celoru nefericiti, ceea ce diuarele au facutu, si inca unele adaugendu espresu, ca subscriptiunile de ajutoriu se facu tuturoru arsiloru fara nici o deosebire.

Omenni de aici ai lui „Tageblatt“ inse s'au aretatu mai generosi. La comitetulu amintitu din acestu orasiu au incursu pre calea lui „Tageblatt“ apr'ope preste 600 fl. v. a.

Rubric'a de subscriptiuni a sunatu astfeliu: „Pentru arsii din Sabesiu.“ Contribuitorii, cari au voitu sa dea ajutoriulu loru menitiune speciala au disu: „Pentru industriasiu seu meseriasii arsi, seu precum au facutu macelarii din Sabesiu, cari au trimesu: „pentru fratii nostri germani arsi.“

Astfeliu dara amu asteptatu dela humanitatea si onorabilitatea acelu comitetu, ca celu putienu sum'a de bani ce cade afara de pronunciat'a menitiune speciala, sa se fi impartitu dupa gradulu daunei tuturoru arsiloru sasi si români. Ac'est'a inse, dureru, nu s'a intemlatu, de-si credutare, ca cei mai multi au contribuitu cu intentiunea indegetata. Nu sciue ce aru dice d. e. contribuitorii bucareneni, deca voru sci, ca in ce intielesu s'a esplotatu fara nici unu scrupulu fapt'a loru de umanitate.

Pre scurtu o astfeliu de fapta eu o tienu de cutezata si mi tienu de datorintia a o aduce la cunoscintia publica. O recomendu mai cu s'ema si atentii deosebite a diregatoriei competente de aici, pentru-ca asturfeliu de crase abusuri de tempuriu trebuie ruptu firulu.

Deca si la extremele nevoie ne desbracamu de tota umanitatea, apoi dieu nu sciue unde vomu ajunge cu vreme.

Totu aceste trebuie se afirmu si despre comitetulu femeieloru de aici, care a adunatu imbracaminte pre s'ema celoru arsi. —

Cu privilegiulu pregatiloru electorale de aici pentru diet'a din Pest'a, totu acestu mandru „Tageblatt“ facendu unele aiurari, nu se rusineza in consciintia sea a numi apesatori'a, netoleranta si nerusinosâ domnirea de vre-o câti-va ani a maioritati românesci.

Ac'est'a este mai multu chiaru si decatu cutezare.

Cum sa numimu noi dara domnirea sas'esca nu de vre-o câti-va ani ci cea de atatea sute de ani, in care numerosulu poporu romanu, era de totululu totu apesatu, inapoiatu, desconsideratu, pre scurtu, eschisu de ori-ce influintia asupr'a vietiei sele publice si politice.

S'eu d'ora acum'a omenni dela „Tgblt“ au asteptatu, câ maioritarea romana sa nu se folos'esca, sa renuncie la drepturile sele câ maioritare? A trecutu bab'a cu colacii.

Deca nici domnirea maioritatiei române de aici n'a fostu loiala, toleranta, dupa mine, prea loiala si prea toleranta, prea credula cu astfeliu de omenni reutaciosi, apoi atunci cea feudala sas'esca a fostu mai multu decatu tiranica.

Un'a domnire seculara feudala de a v'ost'ra dloru dela „Tgblt“ int'orsa asupr'a v'ost'ra, nu sciue in putienu tempu deca aru mai avê pre unulu macaru de a-lu apesâ. A-ti pornitu pre urm'a fratiloru vostri din partile Clusiuulu a Turdei si Albei.

Români din acestu orasiu solidari si de unu intielesu, si astadi suntu in maioritare si voru fi, inse in domnirea lor nu au anim'a si negr'a consciintia de a imita esclusivitatea v'ost'ra.

Fatia de alegerile pentru diet'a pestana magiara români asta data au ajunsu in minoritate numai prin unele gresiele precedenti, si prin aceea ca comunitatea Colnicu cu numerosii alegatori sasi s'au datu orasiulu.

Inse ac'est'a este numai asta data.

Ni pare reu, ca fratii sasi orbiti de o dubiosa intemplare se scrintescu asiâ fara nici o socotela spre daun'a lor, pre cându noi nisuiamu a stabili tocmai pacea si bun'a intielegere comuna. —

Pentru alegerea in 16 Aug. sasii aici lucra in ruptulu capulu de nu sciue ce frica a româniloru, pre cându acesti'a aici p'ote voru face passivitate.

Candidati se afla aici destui, inse nici unulu nu merita increderea activistiloru de aici. Te miri, p'ote ca in scaunu totusi unulu se va face demnu de acea candida incredere.

Mai pre susu de tote inse recomendu: aici sa fimu cu totii un'a la bine si la reu.

In dilele trecute a arsu aici m'ora din arini a sc'olei sasesci. M'ora si grânele adunate au fostu asecurate. La acestu focu jun'a n'ost'ra institutiune de pompieri voluntari aru fi avutu ocasiune de a se esercia, de a-si probâ potientiele.

Tempulu pre aici e forte siodu acusi ploua, acusi bate s'orele si, de vre-o câte-va dile, sufla unu furibundu ventu rece. †.

Varietati.

*** *Cursuri supletorie.* Vineri in 1 Augustu, in intielesulu cerculariulu consistoriale Nr. 1552 a. c., s'a deschisu aici in Sabiiu cursulu supletoriu. Dupa servitiulu divin, invetiatorii adunati s'au intrunitu in sal'a cea mare din *Andreianu*, unde mai fura de fatia ambii PP. Protopresbiteri ai Sabiiulu I si II Ioanu *Hanni'a* si Ioanu *Popescu*, PP. admin. protopr. ai *Nocrichiulu* si *Mereurei Grigoriu Maieru* si Ioanu *Drocu* si P. Archidiaconu si secretariu consistoriale Nicolau *Fratesiu* si Dr. Nicolau *Maieru* prof. Dupa o cuventare de deschidere de câtra P. Prot. alu Sabiiulu I Ioanu *Hanni'a* luâ dlu conducetoriu alu curs. lui P. *Dimitriu Cuntianu* cuventulu si intr'ina discursu corespundietoriu si plinu de momente insemnate din istoria desvoltarei invetiamentulu nostru a datu auditoriloru o ic'ona sincera si instructiva a scopulu cursuriloru suplinitorie. Discursulu acest'a lu vomu si comunicâ publiculu la cea mai de apr'ope ocasiune.

Dupa aceea s'a alesu 6 notari. Din conscriptiunea din aceasi di facuta se vede ca la actulu deschideri a fostu presentu 60 invetiatori. Pentru cuartiru in seminaru s'au insemnatu in diu'a deschideri 13 invetiatori.

*** *(Lumea lupiloru si a ursiloru.)* Sosescu sciri preste sciri dela ti'era si mai cu s'ema de sub p'olele sudice ale Carpatiloru, ca, de cându s'a impusu dare pre pasci si pre venatu, animalele rapace se inmultiescu si respandeseu o spaima teribila si desv'olta o rapacitate ne mai pomenita. Nu e destulu, ca rumpu vitele dela pasiunea de munte cu diecile, dara navalescu chiaru pâna in nemedilocita apropiare a comuneloru si devastedia cucurudiele de pre câmpu in modu inspaimentatoriu. Omenni vedu cu ochii cum li se face pagub'a, dara din lips'a armeloru de focu nu indrasnescu a pefuga ursii. In locu de premiele, ce espunea statulu pâna acum pre pielea unui lupu si ursu, s'a impusu o grea tacsu pre esterpitorii acestoru animale rapace prin legea de venatu. Eata dara lumea lupiloru si a ursiloru in Transilvani'a, care fara aceea a fostu, fia per fas vel nefas botediata de ti'era ursiloru.

*** In nr. 15 a. c. alu foiei Aso-

ciatiunei „*Transilvani'a*“, unu eruditulu mare recomanda institutulu „*Albin'a*“ de aici in modulu urmatoriu:

„Nici ambarvaliele resp. spitiele si legatur'a alba, de pre capulu arvaliloru, nici tiapulu sacratu, nici processiunile intru invocarea lui *Ernier* de *Domfortu*, semenaturile nu ni le voru scuti de casuri elementarie, ci de mai siguru „*Albin'a*“ fundata din capitale române.“

Dlu autoriu pare a fi prea cu-fundatu in *ambarvalie* si *legaturi albe*, cu tote aceste facea bine deca invocâ pre *Ernier* sa-i spuna ca ce feliu de institutu e „*Albin'a*“ si apoi sa-si arete procopsela.

Bibliograficu.

Din muntii apuseni de lângă Bihari'a 7 Aug. n.

Prin articulu de lege VIII din 1874 se introducu in comerciulu publicu dela 1 Ianuariu 1876 mesuri noue.

Erâ necesitate imperativa, câ sa se lucre de tempuriu cârti, cari se tracteze mesurile aceste si in modu câtu se p'ote de cuiaru si limpede sa le esplice, câ sa le p'ota intielege ori care carturariu.

Dara literatur'a n'ost'ra nu p'ote aretâ pre terenulu, seu mai bine in directiunea ac'est'a pâna pre la inceputulu anulu curentu numai unu operatu, care fiinduca a spartu asiâ dicendu ghiati'a, a fostu vrednicu de tota atentiuenea. Lucru de miratu! La natiunile conlocuitoare aparura inca in anulu trecutulu operate pentru mesurile noue, de-si lips'a la ele nu e asiâ semtita câ la noi, si pâna astadi s'au inmultitu acele astu-feliu, încatu omenni dupa feluritele loru chiamari, pregatiri si procopseli si potu procurâ cartea, care are sa-i pregatesca pentru anii cu mesurile noue. Noi români dormimu pre glori'a n'ost'ra quirinala si ne mandrimu cu espectoratiunile lui *Hoffmanu*, *Opitz* etc, despre noi crediundu d'ora ca la momentu tote le patrundemu, tote le precepemu si aplicamu dupa cum se cuvine. Mare este ac'esta amagire si amaru amu platiu-o noi si stramosii nostri si amaru o vomu plati si de aci inainte. Multiamita inse cerulu, ca avemu barbati si desteptati din somnu cari distingu bine intre merite si cunoscule slabiciunile pâna si a stralucitiloru (de origine) români si si dau tota silinti'a a vindecâ relele prin articuli reali (vedi *Telegr.* I idei conducetorie) prin opuri la tempu cari tindu curatu numai la luminarea poporulu si la ferirea lui de insielatori si de pedeps'a legei.

Dlu *Basilu Petri* este acelu barbatu, care a atrasu atentiuenea asupr'a d-sele prin operatulu seu „sistemulu metricu“ esitu de curendu de sub tipariu. Asupr'a acestui sistemulu metricu mi iau voia a face unele reflexiuni, pentruca din aceste se cunosca invetiatorii, barbati de scola si toti carturarii ac'esta carte forte folositoria.

In raportu cu cârtile aparute de voluminea ac'est'a (8 c'ole) in limb'a romana, germana si magiara „sistemulu metricu“ alu dlui *Petri* — de-si tracteaza un'a si aceeasi materie, — sta cu celelalte câ unicu între densesle si merita multa preferintia.

Scopulu unui operatu seu unui manualu, care tracteaza unu lucru ce obliga prin lege, asiâ dara forte momentuosu, este a desv'olta acelu lucru din simburele seu, va se dica a-i aretâ inceputulu si apoi a-lu urmari pre calea ulterioara a desvoltarei sele pâna in dilele introduceri lui si la noi.

Spre a face ac'esta nu se va putê omite 1) istoriculu mesuriloru metricu câci istoria aratandu genes'a lucrulu midilocesce preceperea fiintiei, de unde urmiza si aplicarea cu usiurintia a lucrulu; 2) sistemulu decadicu dimpreuna cu frangerile diecimale, pentruca pre bas'a acest'ora e compusu sistemulu metricu, desvoltarea precisa a celoru dintaiu midilocesce intie-

gereea usióra a celui din urma, 3) indegetările cari ne punu in stare a socoti diferita valóre vechia a lucrurilor in valóre noua si din contra, pentru cá de o parte sa satisfacem legei, computandu cu mesurile noué, iéra de alta parte pentru cá sa ne putem face inchipuiri esacte despre intinderea, capacitatea si pondurile obiectelor; 4) espunerea pre scurtu a preferintielor sistemului metricu fatia de mesurile vechi pentru cá sa apara numai decátu ratiunea legei si apoi 5) operatiuni abundante cu mesurile noué. Iea in consideratiune operatulu dlui Petri cerintiele indegetate mai susu?

Respunsulu celu mai bunu la acésta intrebare credemu ca lu va dá cuprinsulu operatului.

Dlu Petri — dupa prefatia, prin care aréta originea si form'a operatului si dupa introducerea care e o cuventare a autorului cátra invetiatorii subordinati, prin care se arata insemnata cea mare a mesurilor metrice dela introducerea lor precum si unele dispositiuni ale organelor mai inalte granitieresce fatia de mesurile metrice obligatóre din 1 Ian. 1876 — espune in operatulu seu:

1. Despre mesuri si ponduri in genere;

2. Istoriculu mesurilor metrice;

3. Sistemulu diecimalu séu decadicu;

4. Sistemulu metricu francesu;

5. Preferintiele sistemului metricu;

6. Sistemulu metricu la noi; articulu de lege VIII din 1874;

7. Computulu cu numeri diecimale;

8. Computulu cu numeri metrice;

9. Transcomputarea mesurilor vechi in noué si viceversa si a preturilor lor si a

10. Metodulu computulu in scóla poporala in urm'a introducerii mesurilor metrice.

Din cuprinsu se vede deci, ca operatulu satisfacé pre deplinu cerintielor amintite mai susu nu numai, ci pentru cá sa fia cátu mai completu si mai interesantu espune sistemulu metricu francesu si apoi articulu de lege VIII din 1874 relativu la introducerea mesurilor metrice.

Ceea ce da valóre deosebita operatului este pre lângá form'a cea mai preste totu inductiva — partea din urma supra scrisa: metodulu computulu in scóla poporala in urm'a introducerii sistemului metricu; pentru cá acésta indegetéza invetiatorilor dupa ce planu sa se propuna computulu scolarilor dela introducerea mesurilor metrice inainte.

Cele ce se amintira pâna aci despre sistemulu metricu a dlui Petri voru fi convinsu pre on. cetitori despre valóre materiala a acestui operatu.

Ce privesce espunerile cá atari, se observa ca pretutindenea va intimpiná cetitoriulu chiaritate, limpedime, intielegibilitate si frumsetie.

Incheiu cu aceea ca esprimu dorintia, cá se nu lipsésca cartea acésta din bibliotec'a nici unui invetiatoriu român.

Precum inlesnesce cartea acésta invetiatoriuului deslegarea problemei sele, totu asiá de bune servitie va face ea fia-cáru barbatu inteligentu care cauta indegetári — fatia de sistemulu metricu introducendu — pentru poporu.

Preste totu se póte afirmá, ca operatulu acest'a ajuta in mesura fórte mare problem'a de a inlesni trebuintiele comerciale si industriale dilnice.

Invetiatorii dela cursurile suplétorie introduse prin sinodulu gr. or. din acestu anu si convocate pre 1 Aug. st. v. sa nu intardie a-si procura cartea numita.

Dupa cum se vede de pre fatia titulei, cartea e tiparita in Sabiiu la W. Krafft iéra editoriu ii este d. Vis. Romanu.

La dlu Romanu sa se adreseze

dara toti cáti dorescu a avé „Sistemulu metricu“ de dlu B. Petri.

Cátu pentru pretiu credemu ca nu va trece preste 50 cr. v. a.*) I. T. C.

PARTEA ECONOMICA.

Despre unele midilóce, care aru putea ameliorá starea materiale a poporului român.

(Urmare si fine.)

Cu vre-o 20 de ani inainte érá pe sub munti economia de vite in órecare flóre. Erau asiá numitii mocani: saceleni, braneni, resinareni si tiutiueni. Acum aceste ramuri de economia au incetatu de a mai esistá si astfelu au secatu si aceste isvóra de venituri. Mai vedeti d-vóstra ca odinióra frumósele herghelii de cai, pre cari mai la tóte tergurile le aduceau sacelenii; turmele de berbeci pre cari le aduceau braneni; multimea de cara de lána, pre cari le aduceau resinareni si tiutiuenii? Au disparutu mai cu totul. Pasiunea in Turci'a s'a opritu, câmpiele in Romani'a s'au aratu, contributiunile s'au maritu atátu la noi cátu si dincolo, oeritulu s'a intiarcatu.

V'amu aretatu dloru si isvórale principale, din cari scoateu românii pâna acum parale; v'amu aretatu inse si aceea, ca in tempulu din urma au desecat.

In astfelu de impregiurári ce este de facutu? Se cuvine óre sa stámu cu mânilé in sinu? Sa privimu cum românii din caus'a lipsei suntú siliti a emigrá in Romani'a spre a-si cautá acolo subsistintia? Nu, nici decum, cáci este de temutu, ca mâne poimáne 'si voru pierde pânea de tóte dilele si starea poporului nostru va fi cu totul deplorabila.

Datorintia nóstra este dloru, a cugetá la ajutorie, la isvóre noué si la vre-unu remediulu radicalu, care sa asigure celu putienu pânea de tóte dilele poporului nostru. Unu astfelu de remediulu é aflatu si-lu cunósceti cu totii si l'amu amintitu si eu mai susu. Este de lipsa numai sa recomandámu poporului nostru sa imbratisiedie meseriele, indemnandu pre plugariu a-si dá din 4 fii unulu doi la meserii.

Prin acésta facemu unu servitiu insemnatu nu numai individiloru respectivi asigurându multoru românii pânea de tóte dilele, dara ne creámu si o burgésie, creámu factori, cari sa ne arate orasie romanesci, creámu clasa midilocia, creámu sucursu comerciantiloru românii, creámu puterea tieriei.

Unu esemplu ce-lu avemu dinaintea ochiloru ne va aretá importantia meserieiloru.

In Brasiovu avemu unu numeru frumosu de comercianti comissionari. Acesti'a impórta manufacturele sasiiloru si unguiloru brasioveni in Romani'a, impórta: cisme, plosce, pâna, postavuri, ferarii, lâdi, funii etc., espedédia pre anu mii de care incarcate, cu astfelu de obiecte. Pentru acestea primescu comissionarii cu tóta post'a fascicuri de galbeni. Profitédia ei, dara profitédia mai multu meseriasii straini. Credeti d-vóstra, ca comerciantii românii nu s'aru bucurá putendu cumperá manufacturi dela românii? Ei cari contribuescu atátu de multu la progresarea românilor, de siguru aru fi mai satisfacuti, déca aru puté inlesni trecerea baniloru romanesci iérasii la românii.

In fine d-loru privindu lucrulu si din altu punctu de vedere, ne vomu convinge, ca avemu mare lipsa de clas'a meseriasiloru. Poporulu nostru din Austro-Ungari'a de trei milióne de suflete 'lu putemu divide in dóua clase, clas'a inteligentiloru neinsemnata la numeru si fórte imprasciata si clas'a tieraniloru ce completéza miliónele putienu desvoltata si mai de totu lipsita de cultura. O clasa de burgési,

*) Vedi Nr. 59.

de orasieni ne lipsesce si acésta repesinta puterea materiale a unui poporu. Eata caus'a pentru ce noi românii maiortatea tierii suntemu predominanti de straini. Strainii, putieni, cáti suntú, suntú domni orasielorú si predominéza astfelu si satele.

Noi avemu — déca 'mi este permisulu o astfelu de comparatiune — avemu trupe, dara ne lipsescu armele si astfelu suntemu in mare desavantagi, cáci avemu a ne luptá cu trupe, cari au arme. Armele pentru o natiune adi numai suntú pusc'a si sabi'a, ci cultur'a, industri'a si comerciulu.

Unu altu desavantagiulu din caus'a, ca ne lipsesce o clasa midilocie este si urmatoriulu: Ne lipsesce: védi'a, onórea pretiulu natiunálu in Transilvani'a si Ungari'a, precum au nemtii si unguirii. Nu ne recunoscu conlocuitorii nostri drepturile égali. Noi suntemu in Transilvani'a in maiortate si totusi nu dámu noi tonulu. Voiu amintí aci cá esemplu procedur'a la alegeri de deputati dietali. Legea electorala prevede, ca unu industriasiu, unu cismariu care are câte-va calápode sa aiba dreptu de alegere, unu economu inse, care n'are unu numeru insemnatu de holde, sa fia lipsitu de acestu dreptu. Ne trebuie o clasa numerósa de industriasi si noi vomu triumfá si pre acestu terenu.

Folosescu ocaziunea acésta spre a combate nisce prejudetie, cele auidimu adese-ori esprimându-se cu referintia la meserii. Suntú unii, cari sustienu, ca românii nu suntú apti pentru meserii, fiindu-ca ei le despretiuescu, precum le-au despretiuitu si strabunii lor. Vomu respunde acestor'a, ca déca le despretiuescu facu acésta, nu fiindu-ca au moscenu despretiulu, ci din caus'a ignorantieiloru, pentruca n'au fostu cine sa-i invetie, sa le arete in totu loculu insemnata meserieiloru, se le fia calausa, sa-i duca de mâna la meserii. Dati numai mâna de ajutoriu copiiloru de românii si veti vedé ce maiestri apti vomu creá din densii. Suntú altii iérasii, carii predica contr'a meserieiloru, ca meseriasii voru scapatá pre viitoriu din caus'a fabricelor. Acésta afirmatiune se combate de sine prin buna starea meseriasiloru, chiaru acolo unde suntú fabricele mai numeróse. Apoi nu scimu noi, ca românii voru mai folosi — pâna cându 'si voru pastrá costumulu lor — palariile late, sierpariulu si ciobótele mari si nu voru luá lucruri de fabrica, cáci acelea le tienu de mai trainice, dovéda brasiovania ce trece in Romani'a.

Inainte cu 5 ani n'avému in Brasiovu meseriasi cu firma — afara de cojocari, macelari, croitori de blani, — astadi numerámu vre-o 10 meseriasi tineri românii. Ei stau bine, suntú domni numerati in clas'a ómeniloru culti si in adeveru poti pertractá cu ei ori-ce caus'a, ca te intielegu. Sa avemu 6 pâna la 7 sute de acesti'a, atunci ne-amu intielege mai bine românesce.

Amu citatu in cele dise pâna acum, câte-va avantagie, déca ne-amu procurá unu numeru de meseriasi. Suntú multe altele, cari le cunósceti si d-vóstra si cari, cá sa nu abusediu de pacientia d-vóstra, le omitu.

Acestea amu voitu a vi le vorbi si amu folositu adunarea de astadi spre acestu scopu, fiindu-ca amu tienu momentele acestea, cându cu totii ne-amu adunatu aci spre a ne consultá asupr'a midilócelorú, mai favorabile pentru inaintarea poporului românii; spre a ve recomandá cu totu deadinsulu imbratisierea meserieiloru. Sum convinsu, ca si d-vóstra, cá si mine, cunósceti importantia meserieiloru si v'amu improspetatu ideile aceastea, pentru-cá cu puteri unite sa ne punemu pre lucru in directiunea indicata.

Primele incercári s'au facutu. In

Brasiovu avemu o asociatiune pentru promovarea meserieiloru intre românii. Comitétulu asociatiunii a asediatu in restimpu de 4 ani la 130 de copii la diferite meserii. A scosu 6 maiestri, 14 sodali a indreptatu in lume, cá sa se perfectioneze mai departe. Accentuediu aci, ca putieni din acesti'a suntú din acestu districtu. Comitétulu susu numitu este gat'a a dá ajutoriu fia-cáru parinte, care voiesce a aplicá fiulu seu la meserii, va ingrijí de ei cá si parintii, si-i va ajutá la cele de lipsa. Dela d-vóstra ceremu numai a sustiené viétia acestei asociatiuni salutare, lucrându cu tóta energi'a a se creá si in alte pârti ale Transilvaniei astfelu de asociatiuni, facendu totii membrii ajutatori si indemnádu pre parintii sa-si tramita copii la meserii.

La incheiare d-loru, cá resumatulu la cele ce amu disu, voiú citá cuvintele altui publicistu românii; cuvintele d-lui D. Brateanu. Iéta cum scrie:

„Romani! Grabiti-ve a ve smulge din mânilé strainiloru pânea vóstra, adeca: comerciulu si meseriele, asociati-ve, faceti adunári si ve consultati. Esaminati chipulu inaintarii, contribuiti in acestu modu si veti inaintá. Cei cari faceti specule si comerciulu ajutati-ve prin asociatiuni, cá sa nu platiti camete 15 pâna la 20 procentu. Indemnati, aplicati copii vostri la meserii; inlesniti prin asociatiuni ajutorie calfelorú, cá sa se póta face orasieni si cetatieni de ispráva. Indemnati tineritulu la munca, la pastrare si la ambitie de inaintare si veti propasi.“

Brasiovu Iuliu 1875.

B. Baiulescu
parochu gr. or.

Concursu.

Pentru postulu de invetiatoriu la nou infintia d'a scóla elementare gr. or. din cetate in Sabiiu, cu care postu este impreunatu si postulu de cantaretiu la biseric'a parochiale din cetate, se deschide prin acésta concursu pâna la 31 Augustu 1875 c. v.

Cei ce dorescu a ocupá acestu postu, cu emolumente preste totu de 400 fl. v. a., sa binevoiesca a asterne concursele sele, instruite cu atestatele de botezu, studie, servitie si moralitate, pâna la terminulu indicatu la subscripsulu presiedinte alu comitetulu parochiale in Sabiiu, si a tiené intr'o duminica ori serbatóre stran'a in predis'a biseric'a.

Conditionile mai de aprópe se potu primí in cancelaria parochiala, cas'a bisericiei, strad'a macelariloru Nr. 39 in Sabiiu. Sabiiu in 27 Iuliu 1875.

In contielegere cu P. protopresbiteru tractualu.

Comitetulu parochiale gr. or. din cetate.

Iacobu Bolog'a,
presiedinte.

(1-3)

Nr. 16|1875 — c. p.

Concursu.

Care se publica numai asta-data pentru ocuparea postulu de invetiatoriu provisoriu in clas'a I dela scóla elementaria gr. or. din Sighisióra.

Cu acestu postu este impreunatu:

1. Salariu an. 206 fl. v. a. in rate lunarie din cas'a alodiale.

2. Cuartiru gratuitu pentru persóna invetiatoriuului in edificiu scólei si lemne de ajunsu.

Fiitoriulu invetiatoriu este obligatu a prevedé de 2 ori in septamána si instructiunea cu adultii si a conduce in dumineci si serbatori si cantulu in biseric'a cu scolarii din tóte 3 clasele.

Cine au servitu pâna acum'a cá invetiatoriu si va dovédi pre lângá celelalte cerintie si calificatiunea sea de cantu, va fi preferitu.

Rogárele instruite dupa statutulu organicu au de a se ascerne pâna in 15|27 Augustu 1875 la scaunulu protopresbiterulu in Sighisióra.

Sighisióra in 17 Iuliu 1875.

1-1 Comitétulu parochialu.